

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

2019

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 21.

DITŠHUPETŠO TŠA GO SWAYA

- Ge molekwa a arabile dipotšišo tše di fetago palo yeo e nyakegago, swaya ya mathomo fela. **(Molekwa ga a swanela go araba potšišo ye telele le ye kopana go tšwa pukung e tee)**
- KAROLONG YA A, ge molekwa a arabile dipotšišo tše nne ka moka mo diretong (tše di bonwego), swaya tše pedi tša mathomo
- Go DIKAROLO TŠA B le C, ge molekwa a arabile dipotšišo tše kopana tše pedi goba tše telele tše pedi, swaya ya mathomo o hlokomologe ya bobedi. Ge molekwa a arabile dipotšišo ka moka tše nne, swaya fela ya pele mo KAROLONG ye nngwe le ye nngwe ge e le gore go arabilwe potšišo ye kopana le ye telele
- Ge molekwa a file dikarabo tše pedi, moo e lego gore ya mathomo e fošagetše mola ya bobedi e nepagetše, swaya ya mathomo gomme o hlokomologe ya bobedi
- Ge dikarabo di sa nomorwa ka tshwanelo, swaya go ya ka tlhahlo ya go swaya
- Ge mopeleto wo o fošagetšego o ama tlhalošo, swaya phošo. Ge o sa ame tlhalošo, gona mo fe moputso
- **Dipotšišo tše telele**
Ge karabo ya potšišo ye telele e le ka tlase ga botelele bjo bo nyakegago, se mo otle ka ge a šetše a ikotlile. Ge e le ye telele kudu, lekola go ya ka bokgoni gomme o sekaseke ntlha yeo le baswaibagolwane. **Šomiša dirubriki tša kelo** tše di lego lenaneong la A le B **go lekola ditaodišo tša balekwa**
- **Dipotšišo tše kopana**
 - Ge molekwa a sa šomiše ditsebšana moo a kgopetšwego go tsopola, se mo otle
 - Dipotšišong tše di bulegilego, go se be le meputso yeo e tlogo Abelwa Karabo ya EE/AOWA goba KE A DUMELA/GA KE DUMELE. Lebaka leo le thekgago karabo ke lona leo le Abelwago moputso
 - Go se be le meputso yeo e tla Abelwago NNETE/MAAKA goba NTLHA/KAKANYO. Lebaka leo le thekgago karabo ke lona leo le tlogo Abelwa moputso

KAROLO YA A: THETO**MONTSHEPETŠABOŠEGO – MJ Mamabolo****POTŠIŠO YA 1: 'SEROPE SA MABU A AFRIKA' – LE Mphasha****Mohlala wa karabo****Tshwantšhokgopolo**

Tshwantšhokgopolo ke tsela yeo ka yona sereti se tšweletšago dikgopolo mabapi le seretwa, gomme mmadi a se bona ka leihlo la kgopolo.

Dika

- Mothalothetong wa 2 - Re reng re nkgišetšana mahwafa? - Mmadi o bopa seswantšho sa batho ba elwa
- Mothalothetong wa 8 - Rena nka re segelana yona? - Sereti se tšweletša seswantšho sa batho bao ba segelanago mellwane nageng ya Afrika/go senya naga ya Afrika ka go sega mellwane
- Mothalothetong wa 10 - Go ba le tshetla a re tlogeleng - Go tšweletšwa seswantšho sa go kgala bojato go Maafrica
- Mothalothetong wa 13 - Go rwalelana marumo a re tlogeleng - Sereti se tšweletša seswantšho sa Maafrica ao a lwago
- Mothalothetong wa 15 - Go išana ka fase ga mabu ga se go rarolla mathata - Sereti se tšweletša seswantšho sa dipolayano ka ge di sa rarolle mathata

Diema

- Mothalothetong wa 4 - Ntlolerole ga e tswale kgoši - Go bopša seswantšho sa Maafrica ao a sa kwanego gabotse ka ge go ka se be le tšwelopele
- Mothalothetong wa 11 le 12 - Bana ba mpa ba ngwathelana hlogwana ya tšie - Go bopša seswantšho sa Maafrica ao a swanetšego go abelana bonnyane bja mahumo ao ba nago le ona nageng ya gabobona
- Mothalothetong wa 14 - Ya ja ye nngwe ga e none – Sereti se tšweletša seswantšho sa go se atlege ga batho ba Afrika bao ba jabetšago ba bangwe

[10]

POTŠIŠO YA 2: 'CHRIS HANI'– MJ Mojalefa

- 2.1 Setšhaba sa lla selo sa masetlapelo (1)
- 2.2
- Sereto se reta bogale le bogolo bja tema yeo e kgathilwego ke Chris Hani ntweng ya tokologo
 - O bolaetšwe tokologo ya rena gomme a llelwa ke bohle
 - Bao ba bego ba sa rate mešomo ya gagwe ba mmolaetše lefeela
 - Polao ya Chris Hani e hlotše letšhogo bathong le go ekonomi ya naga (TŠE THARO fela.) (3)
- 2.3 Bahlokakhutšo ba mo nyaka,
Ba mo nyaka, ba mo nyaka,
GOBA
Ba mo nyaka, ba mo hwetša,
Ba mo hwetša go sa gopola motho;
Mohola: E tlemaganya methalotheto ye mebedi ya go latelana ka kgopolo ya go nyaka/hwetša. (2)
- 2.4
- O re lotile/re a leboga
 - Mothalotheto o arotšwe ka dikarolometara tše pedi
 - Dikarolometara tšeo di arogantšwe ke sešura (TŠE PEDI fela.) (2)
- 2.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a pefelo
- Ke befedišwa ke polao ya Hani ka ge a se na molato (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 3: 'THAKA YE TSHESE' – MM Rakoma

- 3.1 3.1.1 ... e le ... (1)
- 3.1.2 -etše (1)
- 3.2
- Le sa le bafsa
 - Le šome ka maatla go itokišetša bophelo (2)
- 3.3
- Methalotheto ke ye 16
 - Methalotheto ke ye mekopana (2)
- 3.4 Kgauswi - kgole
Tšwago - yago (2)
- 3.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Moreti o eletša bafsa go ba le maikarabelo
 - O ba eletša gore ba se šomiše tokologo bošaedi (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4: 'THEPUDI' – PM Mashilo

- 4.1 Ke seretotumišo sa bogologolo
 • Se bopilwe ka fomula ya matseno le mmele (2)
- 4.2 • Sereti se ratana le basetsana ba bannyane
 • Bakgekolo ba a lwatša (2)
- 4.3 Papadišantšu.
 Mošomo:
 • Ke go tšweletša mošito ka gare ga mothalotheto
 • Go gatelela kgopolo ya go tšofala
 (E TEE fela). (2)
- 4.4 Kelelothalo - e šoma go feleletša kgopolo ya go kwera yeo e thomilego
 mothalothetong wa 17 go ya go wa 18. (2)
- 4.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
 Mohlala:
 Maikutlo a go tenega.
 • Ke tenwa ke mokgalabje wa go ratana/robala le basetsana ba bannyane
 mo a bilego a ikgantšha ka seo (2)
[10]

LE**POTŠIŠO YA 5****'NTLOSWISWI' – NS Puleng**

- 5.1 5.1.1 Kelelothalo – Ntlo yekhwi ke ntlo mang magagešo
 Ge diphukubje le mahlalerwa e phuthile? (1)
- 5.1.2 Potšišoretoriki – Kgoši ke mang ge bohle e le dibakaborena?/
 Ntlo yekhwi ke ntlo mang magagešo
 Ge diphukubje le mahlalerwa e phuthile? (1)
- 5.2 • Kgolegong go tletše batho ba mediro ya go se loke
 • Kgolego e kgaogantše batho le bao ba bego ba phela nabo (2)
- 5.3 Le gatelela kgopolo ya tšhomišo ya molao (1)
- 5.4 • Ditemanatheto ke tše 7
 • Temanatheto ye nngwe le ye nngwe e bopilwe ka methalotheto ye
 meraro
 • Methalotheto ke ye metelele le ya magareng (3)
- 5.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
 Mohlala:
 Ke moya wa kgahlego/tumišo
 • Go tumišwa seo kgolego e lego sona/e se dirago (2)
[10]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/DIKANEGELOTŠHABA**POTŠIŠO YA 6: BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele****Mohlala wa karabo:****Morero**

Morero ke kgopolokgolo/thuto yeo mongwadi a ratago go e fihliša go mmadi.

Morero wa Badimo ba boletše

Morero wa padi ye ke gore lentšu la mohu ga le tshelwe. Ditau o gana go phethagatša taelo ya Mohu Tatagwe, e lego Kgoši Tsweke ya gore a nyale Thabišo, morwedi wa Kgoši Pilošamadiba. Ditaba tša marato le manyalo ga di atlege go fihla a nyala Thabiso.

- Ditau o ratana le Mpimpi morwedi wa Moganwa ebile o a mo imiša ka la gore o a mo rata eupša ba a kgaogana
- Komanyi le bakgomana ba mošate ba leka go gopotša Ditau ka taelo ya mohu tatagwe ya gore a nyale Thabišo eupša Ditau o a ngangabala
- Ditau o nganga ka la gore ga se a rerišwa ebile yena ga a rate Thabišo
- Kgoši Pilošamadiba o lemoša Ditau gore ge a nkgelwa ke Thabišo gona o nkgelwa ke lethebo la bogoši le ge go le bjalo Diatu ga senke a theeletša seo
- Kgokolo o iša Ditau go Ngaka Ngwetšana gore a nyale Seritša fela lenyalo la bona la se fihle kgole
- Phei o laodišetša Ditau ka toro ya gagwe fao tatagwe a mo laetšego gore a botše Ditau gore mosadi wa gagwe ke Thabišo eupša Ditau ga a e tšeele hlogong
- Ditau o selwa ka ga Masekamiša ka ge a ganana le taba ya go nyala Thabišo
- Ditau o tšwela pele o nyala Nthuše yo a go belega bana ba go lekana le magotlwana gomme taba ye ya dira gore Diatu a mo tlogele
- Ditau o thoma go lwala le go hlobaetšwa ke ditoro kgafetšakgafetša ka lebaka la go se phethagatše taelo ya tatagwe
- Ditau o nyala Thabišo ebile ba šegofatšwa ka mafahlana a mosetsana le mošemane
- Mafelelong Ditau o bewa setulong sa bogoši gomme ditaba motseng wa Bakone di thoma go sepela ka thelelo ka ge a phethile taelo ya mohu tatagwe

[25]

POTŠIŠO YA 7: BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele**SETSOPOLWA SA A**

- 7.1 Ke bakgomana ba mošate/ke banna ba motse. (1)
- 7.2
- Senyama le Makgabo ba hlaloša ka fao Ditau a bethilego Mpimpi ka gona
 - TatagoMpimpi o homolela taba ya go bethwa ga morwedi wa gagwe (2)
- 7.3
- Komanyi ke motho wa go rata go omana
 - O be a fela a omanya Ditau ka taba ya go gana go phethagatša taelo ya tatagwe ya go nyala Thabišo (2)
- 7.4
- Poledišano e tšweletša dimelo tša baanegwa (Senyama le Makgabo ba na le lesebo/Ditau ke motho wa go rata theto)
 - Poledišano e thuša mongwadi go hlaloša ditiragalo (Sebakeng sa gore mongwadi a hlaloše ditiragalo, Senyama le Makgabo ke bona ba di hlalošago ka poledišano)
 - Poledišano e utolla maikutlo (Senyama o maketše – Ka tate ka Lesiba, ga a di gape ka moka mošemane yo) (3)
- 7.5
- ... maabane ona a a maabane a ya go Ditau ...
 - Mpimpi o rile go fihla gae ... (2)
- 7.6 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a pefelo.
- Ke befedišwa ke Ditau ge a betha Mpimpi (2)

SETSOPOLWA SA B

- 7.7 Ya segologolo.
- Go bolelwa ka Ngaka Ngwetšana/badimo (2)
- 7.8 Ditau. (1)
- 7.9
- Mpimpi o imile gomme o re o imištšwe ke Ditau
 - Ditau o a gana gomme o betha Mpimpi
 - Mpimpi o botša tatagwe ka go bethwa ga gagwe (3)
- 7.10
- Mongwadi o hlaloša ditiragalo bjalo ka ge di direga (Mongwadi o hlaloša ka fao Ditau a ganago go tšea taelo ya tatagwe ka go ratana le banenyana ba bantši)
 - Mongwadi o diriša motho wa boraro go hlaloša ditiragalo (2)

- 7.11
- Kgoši Tsweke o kwana le Kgoši Pilošamadiba ka taba ya gore Ditau a nyale Thabiso
 - Kgoši Tsweke o botša Ditau gore o swanetše go nyala Thabiso
- (2)
- 7.12
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Mmadi o be a se a letela gore Ditau a ka feleletša a nyetše Thabišo ka ge setšhaba se lekile go mo eletša gomme yena a ngangabala
- (1)
- 7.13
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee, mongwadi o atlegile.
- Ditau o feleleditše a nyetše Thabišo
 - Ditaba motseng wa Bakone di boela sekeng ka ge Ditau a tšere bogoši bjo bo mo swanetšego
- (2)
[25]

POTŠIŠO YA 8: K GALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**Mohlala wa karabo:****Morero**

Morero ke kgopolokgolo/thuto yeo mongwadi a ratago go e fihliša go mmadi.

Morero wa Kgalagalo tša setu

Morero wa Kgalagalo tša setu o lebane le diphiri tšeo balekane ba di direlanago ka malapeng gomme tša ba le seabe se se mpe dikamanong. Molatelo o diretše monna wa gagwe sephiri mabapi le bolwetši bja gagwe bja kankere ya molomo wa popelo.

- Ka morago ga go belega ngwana Molatelo o ile a thoma go ba le mathata a lephelo eupša a sa botše monna wa gagwe
- Ge a eya go dira ditlhahlobo gwa hwetšagala gore o na le bolwetši bja kankere ya molomo wa popelo, eupša taba ye a e utela monna wa gagwe
- Taba ya bolwetši bja Molatelo e ile ya mo dira gore a thome go fetoša maitshwaro a gagwe.
 - A se sa bolediša monna wa gagwe, ka gae gwa rena setu.
 - O be a mmolediša ka nako yeo a ratago
 - Ge a eya maeto a se sa laela monna wa gagwe
 - O be a alela Mojagobedi letšatši leo go ratago yena
 - A se sa mo solela dijo ge a feditše go apea
 - A se sa dula le yena tafoleng goba go bogela le yena thelebišene
- Mojagobedi o ile a thoma go makatšwa ke maitshwaro a Molatelo eupša a hloka dikarabo
- Mojagobedi le yena ka go se sa kgotlelela ditiro tša mosadi wa gagwe, a thoma go ba le lerato la ka sephiring le Fiona yo a ilego a ba a mo imiša
- Go šireletša sephiri seo sa bolwetši, Molatelo o nagana go hlala Mojagobedi ka la gore o rata basadi
- Molatelo o ya gagabo go ba botša gore yena o nyaka go hlala Mojagobedi gomme batswadi ba ganana le taba yeo ka ge mabaka a gagwe a tlhalo a sa kwagale
- O hlagelwa ke kotsi ya go thulwa ke sefatanaga ge a le tseleng ya go tšwa gagabo ka morago ga go palelana le batswadi ka taba ya tlhalo
- O amogelwa bookelong bja Kgapane
- Mojagobedi o hwetša molaetša wa gore mosadi wa gagwe o amogetšwe bookelong ka lebaka la kotsi ya sefatanaga gomme o kitimela bookelong
- Ge Mojagobedi a le ka moo phapošeng yeo Molatelo a lego ka go yona o bona faele, o a e phetla gomme sephiri sa gore mogatšagwe o bolawa ke eng se a utolloa

[25]

POTŠIŠO YA 9: K GALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**SETSOPOLWA SA C**

- 9.1 Thabitha ke molaodi wa Tumpu mošomong. (1)
- 9.2
- Tumpu o ile lapeng la Mojagobedi go boledišana le Molatelo mabapi le go se phedišane botse ga bona
 - Molatelo o botša Tumpu tšeo a di llogo mohla wa tlala mabapi le seo a se tletšego (2)
- 9.3 Mojagobedi ke motho wa go ja ka mo le ka mo.
Pading ye Mojagobedi o ratana le Fiona mola a na le mosadi. (1)
- 9.4
- Poledišano e tšweletša dimelo tša baanegwa (Mohlala: Mojagobedi ke motho wa go se rate sekhethe)
 - Poledišano e thuša mongwadi go hlaloša ditiragalo (Mohlala: Sebakeng sa gore mongwadi a hlaloše ditiragalo, Tumpu le Mojagobedi ke bona ba di hlalošago ka poledišano)
 - Poledišano e utolla maikutlo (Mohlala: Molatelo o befetšwe – O ka se tloge lapeng la gago Solomondale kgole bjalo, wa tla wa mpotša boloko ka mo lapeng la ka) (3)
- 9.5
- ... a theogela bošego ...
 - ... ge ke tšhaiša ke fihla gae ...
 - ... tšatši le lengwe ...
 - ... bjale ka ge re tshephišane ...
(TŠE PEDI fela.) (2)
- 9.6 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Ke maikutlo a manyami.
- Ke nyamišwa ke ge a hlapaola Tumpu (2)

SETSOPOLWA SA D

- 9.7 Ya sebjalebjae.
- Go bolelwa ka sefatanaqa/diaparao (2)
- 9.8 Molatelo. (1)
- 9.9
- Mojagobedi o tšea sephetho sa go thekga mosadi wa gagwe twantšhong ya kankere
 - Molatelo le Mojagobedi ba hweditše dipoelo tša gore Molatelo ga a sa na kankere ya molomo wa popelo
 - Molatelo o lokollotšwe bookelong (3)
- 9.10
- Mongwadi o anega ditiragalo bjalo ka ge di direga (Mongwadi o hlaloša ka phedišano yeo e sego ya maleba magareng ga Molatelo le Mojagobedi ka lebaka la bolwetši bjo bo swerego Molatelo)
 - Mongwadi o diriša motho wa boraro go hlaloša ditiragalo (2)

- 9.11
- Mojagobedi le Molatelo ba ka gabo Mojagobedi - baanegwathwadi le lefelo
 - Ba belege ngwana wa mošemane
- (2)
- 9.12
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Mmadi o be a se a letela gore Mojagobedi le Molatelo ba ka boela ba dula ka lethabo lapeng la bona
- (1)
- 9.13
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee, mongwadi o atlegile.
- Go utollotšwe seo se bego se tshwenya Molatelo (bolwetši bja kankere ya molomo wa popelo)
 - Lethabo la thoma go rena lapeng la Mojagobedi le Molatelo
- (2)
[24]?

GOBA

DIKANEGELOTŠHABA

POTŠIŠO YA 10: *TODI YA BATLOGOLO* – MA Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng

Mohlala wa karabo:

Morero

Morero ke kgopolokgolo/thuto yeo moanegi/sereti/moopedi a ratago go e fihliša ditsebeng tša motheeletši.

Morero wa Nonwane

Morero wa nonwane ye o lebane le seema seo se rego tšhiwana ye e sa hwego e letile monono.

- Mmadillo o be a se na bana a segwa ke batho ba mo motseng wa Marakane gaKgoši Magapu
- Mmadillo o be a se na bagwera, le ge a hweditše sekgalabjana sa go mo tloša bodutu se be se sa kgotlelele ka lebaka la go hloka thari ga gagwe
- Kgoši Magapu le yena o be a se sa mo kwa bose a bile a nyaka go mo raka motseng ka lebaka la go hloka bana
- Mmadillo o ile a phethagatša taelo ya lentšu leo le mo tletšego a robetše la gore a ye a hlape mahlo Sedibeng sa Tilo sa go tšhabega
- O ile a dula ka moo bodibeng matšatši a mabedi gomme a tšwa ka laboraro
- O tšwile a rwele pheta ya thaga gomme taba ye a e dira sephiri sa gagwe
- O ile a ima a belega bašemanyana ba mafahla mola badudi ba motse wa Marakane ba hlokofalelwa ke bana
- Batho bale e bego e le manaba ba mo sega ba thoma go ithatiša yena
- Mmadillo a ba le bana ba bangwe, lapeng la gagwe ya ba lethabo ba ja ba lahla

Morero wa Diema**NI Phala le AP Nkadimeng***Lehlogonolo le phuthelwa ka madimabe*

- Morero wa sona ke go kgothatša motho ge a nyefile moko goba a nyamišwa ke seemo seo a ikhwetšago a le go sona

Tswalela banneng ga e farelwe.

- Morero wa sona ke go fa batho maatla ge go le bothata

Morero wa Sereto sa kgoro**BABINAKGOMO****'BA GA MONARENG' – CL Mokoena**

- Morero wa sereto se ke go utolla setlogo le histori ya ba gaMonareng
- Se hlaloša fao ba gaMonareng ba tšwago gona (Mogodumo) le gore ba tswetšwe ke mang (Tšhite a' Nape)

Morero wa Koša**'LESEA LE A LLA' – BMT Makobe**

- Morero wa koša ye ke go kobakobetša/homotša/kunkuretša ngwana gore a robale goba a iketle ge ba rwele meeta ya meetse

[25]**POTŠIŠO YA 11: TODI YA BATLOGOLO – MA Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng****SETSOPOLWA SA E**

- 11.1 Nonwane, Nonwane! (1)
- 11.2 Rahodu (2)
- Morero wa nonwane ye o theilwe godimo ga gagwe
 - Ditiragalo tša nonwane ye di dikologa godimo ga gagwe
 - O thoma le nonwane ye mathomong go fihla mafelelong (LE TEE fela.)
- 11.3 Ke ya sebjalebja! (2)
- Go bolelwa ka lokheišeneng la Soweto
- 11.4 (2)
- Bohodu ga bo na moputso – Rahodu o feleditše a timeletše le kgomo
 - Batho ga se ba swanela go rekišetšwa dilo ka ntle le bohlatse, ba ka reka dilo tša go utswiwa

- 11.5 Nonwane ya kgogamašego.
 • E tloša bodutu/thabiša batheeletši
 • Baanegwa ke batho le diphoofolo
 • Bosenyi bja Rahodu ga bja mo hola ka selo
 (TŠE PEDI fela.) (3)
- 11.6
 • Mohlare wa tomoga wa thoma go opela
 • Go tsoga ga kgomo e hwile, e apeilwe e bile e jelwe
 • Batho ba swarwa ke tlala ka nako e tee morago ga go tsoga ga kgomo (3)
- 11.7 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana
 Mohlala:
 Maikutlo a go tenega/befelwa.
 • Ke tenwa/befedišwa ke bohodu bja gagwe (2)

SETSOPOLWA SA F

- 11.8 Go tšweletšwa seswantšho sa go laetša Mandela e le mokgalabje (1)
- 11.9 E tšweletša mošito. (1)
- 11.10
 • Sereto se bolela ka leloko le kgoro yeo Mandela a belegetšwego go yona, mohlala: Ke morwa wa Mphakanyiswa le Nosekeni
 • Se hlaloša ka fao Mandela a hlompšhago ka gona lefaseng ka bophara, mohlala: o hlompšha ke magoši le baetapele ba bangwe
 • O na le bokgoni bja go hlola khutšo le go thibela bosenyi ebile ke molwelatokologo
 (TŠE PEDI fela.) (2)
- 11.11 Potšišoretoriki
 • E gatelela bogale/bohlokwa bja Mandela (2)
- 11.12 Seretotumišo (sa sebjalebja)
 • Sereti se tumiša boetapele bja Mandela (2)
- 11.13 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
 Mohlala:
 • Thaka 'a dikgoši – Mandela o lekantšhwa le dikgoši ka maemo
 • Legora la khutšo – Mandela o tliša khutšo setšhabeng
 • Lekepekepe – Go rena lethabo
 • Go binwa mantshegele – go iketlilwe/go a ipshinwa
 (TŠE PEDI fela.) (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 12: O IPHIHLETŠENG? – LT Maphoso****Mohlala wa karabo:****Thulano**

Thulano ke ge moanegwa a thulana le dikgopolo tša gagwe goba baanegwa ba bangwe.

Molokoloko woo wa dithulano o tšwetša thulaganyo ya sengwalo pele gomme ka thulaganyo yeo ya ditaba mongwadi o utolla morero wa sengwalo.

1. Thulanogare

- Benjamene o lwa le dipelo tša gore a Mahunela ke tatagwe ka nnete goba aowa

2. Thulanontle**Mahunela o thulana le Rebone**

- Rebone o botša Mahunela gore o nyaka tšhelete ya go tšwetša dithuto pele gomme Mahunela o mmošša gore yena ga a na tšhelete
- Rebone o botša tatagwe gore o na le tokelo ya go ithuta ka gona a fiwe tšhelete ya go mo iša sekolong gomme Mahunela o mmošša gore ditokelo di tla mo iša sekolong
- Mahunela o thulana le Rebone ge a mmošša gore yena ga a kgone go apea nama gomme Mahunela o mo gapeletša go e apea
- Mahunela o botša Rebone gore o swanetše go nyalwa ke Konstabolo Phaswane gore a tle a mo iše sekolong gomme Rebone o a gana

Mahunela o thulana le Jemina

- Jemina o befeletše Mahunela mabapi le taba ya go se nyake go iša Rebone sekolong

Rebone o thulana le Sarinki

- Rebone o befelela Sarinki yo a mo leleditšego mogala ebile a mmitša mogadibo
- Rebone o thulana le Sarinki ge a mmoššiša ka tšhelete ya go ya sekolong le ge a mmitša mogadibo. O tima mogala a sa bolela

Mpoti o thulana le Rebone

- Mpoti o botša Rebone ka Phaswane gomme Rebone o a befelwa ebile o a mo raka

Benjamene o thulana le Sarinki

- Benjamene o galefile ge Sarinki a tlo mo lokolla kgolegong o re yena a ka upše a bolele ka kgolegong go na le gore a lokollwe ka tšhelete yeo a gopolago gore ke ya Sebakweng

Mpoti o thulana le Phaswane

- Mpoti o leletša Phaswane mogala a mo kgalema ka taba ya gore o mo tšeela mosadi
- Mpoti le Phaswana ba a lwa kua mabenkelengkgoparara, ba lwela Rebone

[25]

**POTŠIŠO YA 13: O IPHIHLETŠENG? – LT Maphoso
SETSOPOLWA SA G**

- 13.1 Ke bagwera/ba tsene sekolo mmogo. (1)
- 13.2
- Rebone ke motho wa go ineela ka pela
 - Hlogi ke motho wa maele le tlhohleletšo (2)
- 13.3
- Di hlahla mmadi (Mohlala: Rebone/Hlogi o a goroga)
 - Di utolla dimelo tša babapadi (Mohlala: Mahunela ke motho yo bogale - O bolela ka bogale ge a bolela le Rebone)
 - Di bontšha maikutlo a babapadi (Mohlala: Mpoti o bolela le Rebone ka lethabo - O thabile) (3)
- 13.4 Phegelelo ke motheo wa katlego.
- Rebone o ile a phegelela go tšwetša dithuto tša gagwe pele le ge tatagwe a be a re yena ga a na tšhelete gomme a hwetša thušo ya mašeleng (2)
- 13.5
- Phekgogo ya papadi ye ke go nyaka go ya yunibesithi ga Rebone
 - Mošomo: E hlola thulano ya mathomo papading ye (2)
- 13.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ke moya wa leago.
- Hlogi o leka go eletša Rebone yoo a bonalago a lahlegetšwe ke tshepo (2)

SETSOPOLWA SA H

- 13.7 Sebjalebjae
- Go bolelwa ka moruti/mogala/sellathekeng (2)
- 13.8 O šomišitše ditšhupasefala go laetša gore Kgoroši o a kgotsofala. (1)
- 13.9
- Go thabelwa katlego ya Rebone
 - Go solwa maitshwaro a Sarinki le Ngaka Thokgola (2)
- 13.10 Rebone
- Mediro ya gagwe e phadima go feta ya babapadi ka moka
 - O thoma le papadi a be a fetše le yona
 - Morero wa papadi o theilwe godimo ga gagwe (TŠE PEDI fela) (2)
- 13.11
- Mminoratho - Ke mmimo wo o kgaogantšhago ditema papading ye. (Mohlala: O kgaogantšha poledišano ya Rebone le Hlogi (letl. 20–21) le ya Jemina le Rebone, (letl. 21–22)
 - Mminorathwana - Ke košana yeo e kgaogantšhago nako ya ditiragalo tša temana papading ye (Mohlala: Poledišano ya Rebone le Hlogi (letl. 18) le ya Malewe le Mahunela (letl. 19) (2)
- 13.12 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Leina la papadi ke O iphihletšeng?
- Sarinki o be a lefela dithuto tša Rebone ka sephiring
 - O ratana le tatago Rebone ka sephiring (3)

[25]

POTŠIŠO YA 14: NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**Mohlala wa karabo:****Thulano**

Thulano ke ge moanegwa a thulana le dikgopolo tša gagwe goba baanegwa ba bangwe.

Molokoloko woo wa dithulano o tšwetša thulaganyo ya sengwalo pele gomme ka thulaganyo yeo ya ditaba mongwadi o utolla morero wa sengwalo.

Thulanoteng/gare

- Mphaka o balabala ka toro yeo ka yona mmagwe a ilego a mo laela go boa gae
- Mphaka o lwa le dipelo ka taba ya go boela gae Bonwatau

Thulanontle**Mphaka o thulana le Hunadi**

- Mphaka le Hunadi ba thulana ge a mmotšiša gore go reng a bolela a nnoši gomme a bile a gapeletša Mphaka go ya kerekeng

Mphaka o thulana le Rola

- Mphaka le Rola ba thulana ka taba ya gore mang o ithutile kae le gore o mmitša lekgoba

Mphaka o thulana le bengmošomo/bagolwane ba gagwe mošomong

- Mphaka o thulana le bengmošomo/bagolwane ba gagwe ka taba ya go hloma poso yeo e lego ka godimo ga ya gagwe gomme ba efa ngwana wa mobu

Rola le Kala ba thulana le Mphaka

- Rola le Kala ba thulana le Mphaka ka go mo hlohla diganong, ba mo kotiša moswe boka lešolopudi. Ba mmotša serokaphatla gore ke motsenela, ga a na legae – Mošayagabo

Sebola o thulana le barutiši ba gagwe sekolong

- Sebola o thulana le barutiši sekolong ge ba re yena ke motšwabotšo ebile o a rakwa ka ge ba re ga a na mekgwa

[25]**POTŠIŠO YA 15: NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu****SETSOPOLWA SA I**

- 15.1 Ke bagwera/Ke bašomimmogo. (1)
- 15.2
- Mphaka ke motho wa boikokobetšo
 - Hunadi ke motho wa go ba le sekgapu
- (2)
- 15.3
- Di hlahla mmadi (Mohlala: Mphaka o *bolela a nnoši*)
 - Di utolla dimelo tša babapadi (Mohlala: Mbari o *tšhogile* – Ke lefšega)
 - Di bontšha maikutlo a babapadi (Mohlala: Mphaka o *itia tafola ka letswele*)
- (3)

- 15.4
- Mongwadi o lemoša babadi gore maropeng go a boelwa
 - Mongwadi o lemoša babadi gore motho yo mongwe le yo mongwe o tla hwetša khutšo le lethabo nageng ya gabo
 - Bafaladi ba swanelwa ke go fiwa tshwaro ya maleba nageng tšeo ba falaletšego go tšona
- (TŠE PEDI fela.) (2)
- 15.5 Phekgogo ya papadi ye ke ge Hunadi a botšiša Mphaka gore o reng a bolela a nnoši.
Mošomo: E hlola thulano ya mathomo papading ye. (2)
- 15.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa pefelo.
- Hunadi o befedišitšwe ke go bona monna wa gagwe a tagilwe
- (2)

SETSOPOLWA SA J

- 15.7 Ke ya sebjalebjae.
- Go bolelwa ka lengwalo la diploma/yunibesithi
- (2)
- 15.8 O šomišitše ditšhupasefala go laetša gore Mphaka o gakanegile. (1)
- 15.9
- Go bolelwa ka kgetho ya lekgotla la yunibesithi
 - BoMphaka ga ba sa dudišega bjalo ka bafaladi ka ge go ngunangunwa ka maemo a bona ka yunibesithing
- (2)
- 15.10 Mphaka
- Mediro ya gagwe e phadima go feta ya babapadi ka moka
 - O thoma le papadi a be a fetše le yona
 - Morero wa papadi o theilwe godimo ga gagwe
- (TŠE PEDI fela.) (2)
- 15.11
- Palo ya babapadi ke ya go lekanela: ke ba 15
 - Polelo ke ya go amogelega: ga go mo go tšwelelago mahlapa ka gare ga papadi ye
 - Mafoko a poledišano ga se a matelele, mohlala: poledišano ya Hunadi, Mphaka le Lebisi (letl. 87–88)
- (A MABEDI fela.) (2)
- 15.12 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Leina la papadi ke Naga ga di etelane.
- Diteng di mabapi le Mphaka yo a tlogilego nageng ya gabo a falalela dinageng di šele ka lehutšo la gore bophelo bo tla ba kaone
 - Dinageng di šele Mphaka o hweditše mathata a go feta mo a tšwago gona
- (3)

[25]

POTŠIŠO YA 16: LEHUFA – P Mothupi**Mohlala wa karabo:****Thulano**

Thulano ke ge moanegwa a thulana le dikgopolo tša gagwe goba baanegwa ba bangwe.

Molokoloko woo wa dithulano o tšwetša thulaganyo ya sengwalo pele gomme ka thulaganyo yeo ya ditaba mongwadi o utolla morero wa sengwalo.

Thulanoteng/gare

- Lerato o lwa le dikgopolo mabapi le gore a botše Ntshepe gore o a mo rata
- Ntshepe le yena o lwa le dikgopolo, o tšhaba go botša Lerato gore o a mo rata
- Lerato o lwa le dikgopolo mabapi le taba ya go hlala Radithekisi

Thulanontle**Ntlogeleng o thulana le Lerato**

- Ntlogeleng o thulana le Lerato ka la gore o mo tšeela monna, ka ge a hweditše dinomoro tša mogala ka paking ya Ntshepe

Ntlogeleng o thulana le Ntshepe

- Ntlogeleng o thulana le Ntshepe ka la gore o rata theto. Ntlogeleng o hweditše dinomoro tša mogala tša Lerato ka paking ya Ntshepe

Ntshepe o thulana le Ntlogeleng

- Ntshepe o hwetša Ntlogeleng a swere dihlare tšeo maikemišetšo e bego e le go mo tšhelela

Radithekisi o thulana le Lerato

- Radithekisi o re Lerato o rata banna ebile o mo ntšha ka kerekeng go rapelwa. O mmošša ge a etše banna kerekeng

Lerato o thulana le Radithekisi

- Lerato le Radithekisi ba a hlalana ka ge lehufa la Radithekisi le ba tsene gare

Lerato o thulana le Ntshepe

- Lerato o thulana le Ntshepe ka taba ya gore ba ye go bona Radithekisi bookelong

Leepo le Tsarane ba thulana le maphodisa

- Leepo le Tsarane ba thuntšhana le maphodisa ka morago ga gore Radithekisi a ba fe mošomo wa go ja Lerato le Ntshepe leonyane

[25]**POTŠIŠO YA 17: LEHUFA – P Mothupi****SETSOPOLWA SA K**

- 17.1 Ntshepe ke morutiši wa maloba wa Lerato/Lerato ke morutwana wa maloba wa Ntshepe. (1)
- 17.2
- Ntshepe ke motho wa go ba le tlhompho le lerato
 - Ntlogeleng ke motho wa go ba le lehufa (2)
- 17.3
- Di hlahla mmadi (Mohlala: Lerato o *bolela a nnoši/Ntshepe o bala kuranta*)
 - Di utolla dimelo tša babapadi (Mohlala: *Lerato o tšhogile ebile ga a sa tseba gore a dire eng - Ke lefšega*)
 - Di bontšha maikutlo a babapadi (Mohlala: *Monamudi le yena o hwa ka disege - o thabile*) (3)

- 17.4
- Mongwadi o rata go lemoša babadi gore lehufa ga le age motse
 - Sebetša se segolo ka gare ga lapa ke tlhomphano, tshepano le lerato (2)
- 17.5 Phekgogo ya papadi ye ke ge Ntlogeleng a hwetša dinomoro tša mogala ka paking ya Ntshepe.
Mošomo: E hlola thulano ya mathomo papading ye. (2)
- 17.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa tlabego/pefelo.
- Ntshepe o tlabja/befedišwa ke mosadi wa gagwe ge a rogile Lerato (2)

SETSOPOLWA SA L

- 17.7 Tikologo ya sebjalebja.
• Go bolelwa ka bookelo bja Ga-Rankuwa (2)
- 17.8 O šomišitše ditšhupasefala go laetša gore Maditaba o maketše. (1)
- 17.9
- Radithekisi o itshola ka go tlogelana le Lerato ka ge bophelo bo se sa mo sepelela gabotse
 - Maditaba o laetša Radithekisi gore Lerato o be a mo thuša (2)
- 17.10 Radithekisi
- Mediro ya gagwe e phadima go feta ya babapadi ka moka
 - O thoma le papadi a be a fetše le yona
 - Morero wa papadi o theilwe godimo ga gagwe (TŠE PEDI fela). (3)
- 17.11
- Palo ya babapadi ke ya go lekanela: ke ba 14
 - Polelo ke ya go amogelega: ga go mo go tšwelelago mahlapa ka gare ga papadi ye
 - Mafoko a poledišano ga se a matelele, mohlala: poledišano ya Lerato le Ntshepe (letl. 1–3)
(A MABEDI fela.) (2)
- 17.12 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Leina la papadi ke Lehufa.
- Diteng di mabapi le Lerato yo a bego a nyetšwe ke monna wa go ba le lehufa la go fetelela
 - Ntlogeleng o be a na le lehufa go monna wa gagwe (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE: THETO [MEPUTŠO YE 10]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
	5–6	4	3	2	1
<p>DITENG</p> <p>Tlhalošo ya sererwa. Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya setsopolwa</p> <p>MEPUTSO YE 6</p>	<p>-Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa</p> <p>-Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana.</p> <p>-Kwešišo ye e tseneletšego ya sengwalwa le sereto.</p>	<p>-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa.</p> <p>-Potšišo e arabilwe ka botlalo.</p> <p>-Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago.</p> <p>-Kwešišo ya sengwalwa le sereto e bonetše.</p>	<p>-Tlhalošo ye e kgotsofatšago ya sererwa.</p> <p>-Go na le dintlha di se kae tšeo di amanago le sererwa.</p> <p>-Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše.</p> <p>-Kwešišo ya motheo ya sengwalo le sereto.</p>	<p>-Tlhalošo ya sererwa ga e kgotsofatše.</p> <p>-Ga go dintlha tšeo di amanago le sererwa.</p> <p>-Ga go kwešišo ya sengwalwa le sereto.</p>	<p>-Ga go kwešišo ya sererwa.</p> <p>-Karabo ga e sepelelane le sereto.</p> <p>-Morutwana ga a tsebe selo ka ga sengwalwa le sereto.</p>
	4	3	2	1	0–1
<p>SEBOPEGO LE POLELO</p> <p>Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo</p> <p>Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo</p> <p>MEPUTSO YE 4</p>	<p>-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse.</p> <p>-Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari.</p> <p>-Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading.</p> <p>-Ga go na le phošwana e tee ya popopolelo, mopeleto le maswaodikga.</p>	<p>-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo.</p> <p>-Kelelo ye botse ya dikgopolo.</p> <p>Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se a tšwelela.</p> <p>-Taodišo ga e na kelelo ye botse ya dintlha ebile ga go tlemagano ya dikgopolo.</p> <p>Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo.</p> <p>-Dikgopolo ga se tša beakanywa ka tatelano ye botse.</p> <p>-Diphošo tša polelo ke tše ntši.</p> <p>-Segalo le setaele di fošagetše.</p>	<p>-Sebopego ga se sa maleba.</p> <p>-Diphošo tša polelo ke tše ntšintši ebile le setaele se fošagetše kudu.</p>

KAROLO YA B LE C: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE – PADI, KANEGELOTŠHABA LE PAPADI [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
<p>DITENG</p> <p>Tlhalošo ya sererwa Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya setsopolwa</p> <p>MEPUTSO YE 15</p>	<p>12–15</p> <p>-Karabo ye botsebotse go fetiša: 14–15. -Karabo ye botsebotse: 12–13. -Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa. -Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana. -Kwešišo ye botsebotse ya sengwalwa le setsopolwa.</p>	<p>9–11</p> <p>-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. -Potšišo e arabilwe ka botlalo. -Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. -Kwešišo ya sengwalwa le setsopolwa e a bonala.</p>	<p>6–8</p> <p>-Kwešišo ya magareng ya sererwa eupša ga se dintlha ka moka tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Bontši bja dintlha di amana le sererwa. -Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. -Kwešišo ya motheo ya sengwalwa le setsopolwa.</p>	<p>4–5</p> <p>-Kwešišo ye nnyane ya sererwa. -Ga go dintlha tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Dintlha tše nnyane di amana le sererwa. -Tlhalošo e amana gannyane le sererwa. -Kwešišo ye nnyane ya sengwalwa le setsopolwa.</p>	<p>0–3</p> <p>-Ga go kwešišo ya sererwa. -Maiteko a go araba potšišo a fokola kudu. -Ditlhalošo ga di kgotsofatše. -Morutwana ga a tsebe sengwalwa goba setsopolwa.</p>
<p>SEBOPEGO LE POLELO</p> <p>Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo</p> <p>MEPUTSO YE 10</p>	<p>8–10</p> <p>-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. -Matseno le mafetšo ke a mabotse kudukudu. -Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. -Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading.</p>	<p>6–7</p> <p>-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. -Go na le tlemagano ye botse magareng ga matseno, mafetšo le ditemana tše dingwe tša taodišo yeo. -Kelelo ye botse ya dikgopolo. -Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>4–5</p> <p>-Sebopego se a tšwelela. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo e gona eupša e na le mafokodi. -Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba. -Peakanyo ya ditemana ke ya maleba.</p>	<p>2–3</p> <p>-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. -Dikgopolo ga se tša bewa ka tshwanelo. -Diphošo tša polelo ke tše ntši. -Segalo le setaele ga se tša maleba. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše.</p>	<p>0–1</p> <p>-Tlhokego ya peakanyo ye botse ya sebopego e dira gore dikgopolo di se elele gabotse. -Diphošo tša polelo le setaele sa go fošagala di dira gore go be bothata go bala le go kwešiša molaetša wa taodišo. -Segalo le setaele di fošagetše kudu. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše kudu.</p>